

А.В. ПАГАЎЦОВА

НАЗОЎНИКАВЫЯ ЗОАКАМПАНЕНТЫ Ў ФРАЗЕАЛАГІЗМАХ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРНАЙ МОВЫ

Приводится классификация зоосуществительных в фразеологизмах современного белорусского языка; рассматриваются факторы, которые способствуют высокой фразообразовательной активности зоологической лексики.

Zoonouns as components of phraseological units of the modern Belarusian language are classified. The factors that favour high phraseological activity of zoological vocabulary are considered.

У кампанентным складзе фразеалагізмаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы шырока выкарыстоўваюцца назвы дзікіх і свойскіх жывёл, птушак, рыб, насякомых, паўзуноў і г. д.

Фразеалагізмы з зоакампанентамі разглядаліся такімі расійскімі лінгвістамі, як В.У. Вінаградцаў, У.П. Жукаў, В.М. Тэлія, М.М. Шанскі і інш. У іх працах анімалістычныя фразеалагізмы прыводзіліся «ў якасці ілюстрацыйнага матэрыялу для пацвярджэння тых ці іншых поглядаў... на агульныя праблемы фразеалогіі як моўнай дысцыпліны» (Буробін 1995, 7). Непасрэдна з анімалістычнай фразеалогіяй звязаны даследаванні А.У. Буробіна (гл. Буробін 1995), К.Р. Малафеевай (гл. Малафеева 1985) і інш., але больш увагі ў іх працах надавалася менавіта фразеалагізмам з зоакампанентамі, а не самім зоакампанентам. У апошнія гады фразеалагізмы з зоакампанентам даследуюцца ў межах кампаратывнай лінгвістыкі. Абаронены дысертацыі расійскімі даследчыкамі А. Дэнгі (гл. Дэнгі 2002), А.А. Кіпрыянавай (гл. Кіпрыянава 1999) і інш., беларускімі – С.У. Галяк (гл. Голяк 2003), В.А. Івановай (гл. Іванова 2006). У беларускім мовазнаўстве даследаванню ўстойлівых выразаў з кампанентам-арнітонімам у этналінгвістычным аспекце прысвечана дысертацыя А.Л. Садоўскай (гл. Садоўская 2002).

У мовазнаўчай літаратуры няма адзінага адказу, як называць кампаненты фразеалагізмаў – назвы жывёльнага свету. Даследчыкі карыстаюцца тэрмінам «заонім», які, ад-

нак, трактуецца па-рознаму. Напрыклад, у анамастыцы пад заонімам разумеецца імя або клічка жывёлы (гл. Суперанская 1973; Шур 1998). Тэрмін «заонім» у такім значэнні падаецца і ў «Лінгвістычным энцыклапедычным слоўніку» (гл. Подольская 1990, 473).

Існуюць і іншыя меркаванні. Адны мовазнаўцы да заонімаў адносяць «словы, якія называюць жывёл, насякомых, птушак, звышнатуральных істот» (Аксамітаў 1994, 150), другія – назвы жывёл, птушак, насякомых, паўзуноў, але не ўключаюць назвы звышнатуральных істот (гл. Малафеева 1985; Голяк 2003; Іванова 2006), трэція разглядаюць заонімы як «метафарычныя пераносы, пры дапамозе якіх назвы свойскіх і дзікіх жывёлаў выкарыстоўваюцца для абазначэнняў чалавека» (Яскевіч 2004, 27).

У артыкуле пад «заонімамі» будуць разумецца лексемы, якія маюць «у семантычнай структуры кампанент ‘назва жывёлы’, прычым гэты лексічна-семантычны варыянт з’яўляецца прамой намінацыяй» (Кіпрыянова 1999, 8). Такое вызначэнне тэрміна «заонім» мэтазгодна лічыць правамерным, бо яно вынікае з этымалагічнага значэння назоўніка «заонім» (грэч. ζῷον – жывёла, а ὄνομα – імя, назва).

Мэта артыкула – разгледзець у складзе фразеалагізмаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы назоўнікавыя кампаненты – назвы жывёльнага свету.

Задачы артыкула: 1) выявіць лексічна-семантычныя групы, зоакампаненты якіх най-

больш пашыраны ў фразеалагізмах; 2) акрэсліць фактары, ад якіх залежыць высокая фразеаўтваральная актыўнасць заалагічнай лексікі.

Аб'ектам даследавання з'яўляюцца 108 назоўнікавых зоакампанентаў, якія ўжываюцца ў 446 фразеалагізмах, узятых са слоўнікаў І.Я. Лепешава (гл. Лепешаў 1993; Лепешаў 2004). Гэтыя кампаненты ў адпаведнасці з іх першасным слоўным значэннем можна раскласіфікаваць па наступных групах і падгрупах.

1. Назвы прадстаўнікоў жывёльнага свету

1.1. Назвы звяроў

1.1.1. Драпежныя жывёлы. У падгрупу ўваходзяць 11 заанімічных назоўнікавых кампанентаў, што складае 10 % ад агульнай колькасці аніمالістычнай лексікі ў фразеалагізмах: *паказаць як барсук* «сваіх» *дзяцей гладзіць, біты воўк, сляпое кацяня, <як> кот наплакаў, як кошка з сабакам, злавіць (спаймаць) лісу (лісіцу, ліса), падзел скуры незабітага мядзведзя, зпадсучкі яйца (яйка) украдзе.*

1.1.2. Капытныя жывёлы. Гэтую падгрупу складаюць 22 заанімы (20 %): *божая авечка, асёл маляваны, валаамава асліца*, (глядзець, уставіцца) *як баран на новыя вароты, баранчык божа, збыка ўпасці, казка пра беллага бычка, нівала ніканя*, (даказваць, даводзіць, што) *не вярблюд, мышыны жарэбчык, захацелася кабыле воцату, папраў казе хвост, казёл адпушчэння, дойна карова*, (гаварыць, пагаварыць) *як гусь з парасём*, (пражыць) *як на свінні праехаць, свінтус грандыёзус, рабіць (зрабіць) з мухі слана, ласкавае (ліслівае) цяля (цялятка).*

1.1.3. Грызуны. Усяго 6 назоўнікаў (6 %): (плакаць, расплакацца) *як бабёр*, (круціцца) *як (што) вавёрка ў коле, гнацца (пагнацца) за двума зайцамі, мыш не праскочыць, гульня ў ката і мышку, канторскі пацук.*

1.2. Назвы птушак. У падгрупе 25 арнітонімаў (23 %): *белая варона, вераб'ю пакалена, чорны воран, як голуб* (сівы), *як згусака вада, як гусь на бліскавіцу* (глядзець, паглядаць), *журавель у небе, начная зязюля, мяняць (змяняць, змяніць, памяняць, пра-*

мяняць) быка на індыка, падсадная качка, куды крумкач касцей не заносіў (не занясе), мокрая курыца, першая пастаўка, як (што) лунь (сівы, белы), *чырвоны певень, пускаць (падпускаць) «чырвонага» певуна «каму, куды, дзе», савы смаленай не бачыў (-ла, -лі), залівацца (заліцца) салаўём, сініца ў руках (у руцэ), глухіцецярук, сонная цяцера.*

1.3. Назвы паўзуноў. Падгрупа ўключае 7 заанімічных кампанентаў (6 %): *вуж галавы не ўткне (не ўточыць, не ўсуне), гад печаны, гадзіна паўзучая, грэць (гадаваць) змяю (гадзюку) на сваіх грудзях, зялёны змея, як чарапах.*

1.4. Назвы земнаводных. Усяго адзін назоўнік (1 %): *жаба ўкаляіне.*

1.5. Назвы рыб. Падгрупа складаецца з 4 іхтыёнімаў (4 %): *вудзіць (лавіць) акунёў, як селядцоў у бочцы*, (круціцца, выкручвацца) *як уюн на «гарачай» патэльні (скаварадзе).*

1.6. Назвы беспазваночных. У падгрупу ўваходзяць 3 назоўнікі (3 %): *з'есці павука, калі (як) рак «на гары» свісне, заліваць (заліць) чарвяка.*

1.7. Назвы насякомых. Усяго 7 інсектонімаў (6 %): *кідацца (кінуцца) асоў у вочы, падкаваць блыху, як вош на струп (лезці), нежук на палачцы, ядуць мухі з камарамі, мурашкі бегаюць (праб'ягаюць, бягуць) пацеле (па спіне, па скуры).*

2. Назвы органаў жывёлы

2.1. Назвы частак цела. Падгрупа налічвае 6 назоўнікаў (6 %): *браць (узяць) за жабры, ляцець (паляцець) на крылах, задзіраць (задраць) хвост, з хвосцікам.*

2.2. Назвы частак галавы. Падгрупа ўключае 2 зоасаматызмы (2 %): *рыльца ў пушку, лвіны (ільвіны) зеў.*

2.3. Назвы канечнасцей. Падгрупа складаецца з 2 назоўнікаў (2 %): (пісаць) *як курыца лапай «грабе», гусіныя лапкі.*

2.4. Назвы рагавых утварэнняў. Падгрупа ўключае 12 зоасаматычных кампанентаў (11 %): «і» *у хвості ўгрыву, рваць зкапыта, рваць кіпці*, (быць, трымаць, знаходзіцца) *у кіпцюрах, варона ў паўлінавых пёрах, ніпуху ніпяра, рыльца ў пушку, насіць рогі, пайсці ў рожкі, на рыбіным футры, супраць (супроць) шэрсці.*

Такім чынам, самую шматлікую групу па колькасці заанімічных кампанентаў (36 %)

складаюць назвы звяроў (найбольш пашыраны назвы капытных жывёл), другую, колькасна меншую, – назвы птушак (23 %).

Што ж да частотнасці зоаназоўнікаў, то самую нізкую фразеаўтваральную актыўнасць маюць 46 назоўнікаў (кожны з іх ужываецца толькі ў адным фразеалагізме). Астатнія назоўнікі ўжываюцца ў двух фразеалагізмах (13 назоўнікаў: *бабёр, гадзюка, жук, слон, цяцера, чарапах* і інш.), трох (9: *авечка, вош, камар, кіпець* і інш.), чатырох (7: *баран, бык, гад, чарвяк* і інш.), пяці (11: *блыха, верабей, гусь, кабыла, мядзведзь* і інш.), шасці (4: *казёл, карова, крылле, пяр*о). Высокую фразеаўтваральную актыўнасць маюць наступныя зоаназоўнікі: *жаба* (у 7 фразеалагізмах), *мыш* (7), *курыца* (7), *певень* (7), *вол* (8), *свіння* (8), *лапа* (8), *кошка* (8), *варона* (10), *каза* (11), *крыло* (11), *рог* (13), *воўк* (16), *кот* (18), *конь* (19), *муха* (22), *сабака* (28), *хвост* (32). Такая іх актыўнасць абумоўлена наступнымі фактарамі:

1) высокай частотнасцю зоаназоўнікаў наогул у мове. Так, самым высокачастотным з’яўляецца назоўнік *воўк* – 315*. Частотнасць іншых зоаназоўнікаў наступная: *конь* (153), *сабака* (72), *хвост* (34), *рог* (30), *курыца* (26), *кот* (25), *крыло* (25), *лапа* (25), *свіння* (21), *мыш* (17) і *певень* (17);

2) полісеміяй назоўнікаў. Большая частка з іх з’яўляюцца полісемантамі (72 %): назоўнік *хвост* мае 9 лексічных значэнняў*, *крыло* – 8, *лапа* – 5, *сабака*, *каза*, *кошка* – 4, *конь*, *рог*, *певень*, *свіння* – 3, *варона*, *курыца*, *жаба* – 2. Пяць заонімаў (28 %) з’яўляюцца монасемантамі: *вол* (‘кастрыраваны самец буйной рагатай жывёлы’), *воўк* (‘дзікая драпежная жывёліна сямейства сабачых’), *кот* (‘самец кошкі’), *муха* (‘шырокараспаўсюджанае двухкрылае насякомае’) і *мыш* (‘невялікі грызун, звычайна шэрага колеру, з вострай мордачкай і доўгім тонкім хвостом’);

3) працягласцю існавання ў мове. Амаль усе назоўнікі, якія вызначаюцца высокай фразеаўтваральнай актыўнасцю, адносяцца да індаеўрапейскага ці праславянскага пластоў лексікі. Так, індаеўрапеізмамі з’яўляюцца, напрыклад, назоўнікі *жаба* (гл. ЭСБМ

1985 III, 190), *лапа* (гл. ЭСБМ 1989 V, 228–229), *мыш* (гл. ЭСБМ 1991 VII, 122–123). Да праславянскага пласта лексікі адносяцца назоўнікі *варона* (гл. ЭСБМ 1980 II, 62), *конь* (гл. ЭСБМ 1989 V, 96–97), *крыло* (гл. ЭСБМ 1989 V, 132), *рог* (гл. ЭСБМ 2006 XI, 163–164) і інш.;

4) стылістычнай нейтральнасцю. Асноўная частка назоўнікаў належыць да стылістычна нейтральных. Стылістычна маркіраванымі з’яўляюцца зоамарфізмы – метафарычныя пераасэнсаванні, якія адлюстроўваюць фізічныя і маральныя якасці чалавека, яго разумовыя здольнасці. Адмоўныя значэнні зоамарфізмаў абумоўліваюць семантыку фразеалагізмаў, у якіх яны ўжыты. Паран., напрыклад: назоўнік *сабака* (*перан. разм. лаянк.* ‘пра нягодніка, злоснага, шкоднага чалавека’) – фразеалагізм *сабака на сене* (*разм. неадабр.* ‘такі, хто сам не карыстаецца і іншым не дае карыстацца чым-н.’); *свіння* (*перан. разм.* ‘нявыхаваны, грубы, некультурны чалавек’) – *сыпаць бісер* (*перлы*) *перад свіннямі* (*разм.* ‘дарэмна гаварыць пра што-н. ці даказваць што-н. таму, хто не здольны або не хоча зразумець гэта’); *асёл* (*лаянк.* ‘дурны, тупы, упарты чалавек’) – *асёл маляваны* (*разм. неадабр.* ‘тупы, неразумны чалавек’); *ліс* (*ліса, лісіца*) (*перан. разм.* ‘хітры, ліслівы чалавек’) – *падшыты лісіцай* (*разм. неадабр.* ‘вельмі хітры і лжывы’).

Яшчэ адзін з фактараў, якім вызначаецца высокая фразеаўтваральная актыўнасць зоаназоўнікаў, – міфалагічныя ўяўленні аб той ці іншай жывёліне. Напрыклад, з сабакам у беларускай міфалогіі звязаны як станоўчыя, так і адмоўныя асацыяцыі. У фразеалагізмах адлюстраваны ў асноўным толькі негатыўныя рысы гэтай жывёлы: схільнасць да валажнасці (*сабакам сена касіць, ганяць сабак*); нянавісць да ката (*як кот* (*кошка*) *з сабакам*); зласлівасць, агрэсіўнасць у адносінах да чалавека (*сабака на сене; па сабаку з рота скача; у сабакі вачэй пазычаць*) і інш.

Конь з’яўляецца адной з самых шанаваных жывёл у беларускай народнай традыцыі, бо ён – надзейны памочнік чалавека ў гаспадарцы. Паводле павер’яў, «гэтая жывёла... засцерагае свайго гаспадара ад нячыстай сілы і прыносіць удачу. Невыпадкава, што сітуацыя, калі чалавек знаходзіцца “на кані”, звязваецца з поспехам і шчасцем» (Коваль 1995, 87): *на кані, на белым кані, на кані і пад канём, як на сто коней сеў* (*села, селі*).

З 18 фразеалагізмаў, у якіх ужываецца заонім *кот*, 6 маюць негатыўную афарбоўку.

* Тут і далей частотнасць назоўнікаў падаецца паводле «Частотнага слоўніка беларускай мовы: Мастацкая проза» (гл. Мажэйка, Супрун 1976).

** Тут і далей колькасць лексічных значэнняў і самі значэнні падаюцца паводле «Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы» (гл. Тлумачальны слоўнік... 1977–1984).

Вытокі іх адмоўнай канатацыі – у міфалагічных уяўленнях беларусаў пра ката. Напрыклад, лічылася, што «чорт можа набываць выгляд чорнага ката...» (Беларуская міфалогія 2004, 254), таму сустрэча з катом такога колеру прадвяшчае бяду. Адсюль і выраз *чорная кошка прабегла – разм. 'сапсаваліся адносіны паміж кім-н.; хто-н. пасварыўся з кім-н.'* Калі сасніцца кот – чакай сваркі, ашуканства (параўн. *укінуць ката ў хату – часцей неадабр. 'выклікаць сварку, пасварыць каго-н.'*). Для абазначэння распусніка карыстаюцца фразеалагізмам *кот марцовы*, бо згодна са славянскім павер'ем месяца *марац* (абл.; бел. літ. *сакавік*) – «“котов месяц”, так как в этом месяце повсюду в поселениях слышно мяуканье домашних кошек. ...Все родившиеся в марте мальчики будут “за бабами бегать”» (Коваль 1995, 89).

З ваўком звязаны ў асноўным станючыя асацыяцыі. Так, значэнне фразеалагізма *воўк дарогу перабег* (разм. *жарт. 'вельмі шанцуе каму-н.'*) становіцца цалкам зразумелым, калі ведаеш, што «сустрэча з ваўком лічылася ў славянскіх народаў добрай прыкметай» (Коваль 1995, 45).

Ва ўяўленнях старажытных славян муха сімвалізавала «вядзьмарства, п'янства, вар'яцтва» (Маслова 1997, 134). Гэта знайшло адлюстраванне ў такіх фразеалагізмах, як *шалёная муха ўкусіла (за вуха)* (разм. *неадабр. 'хто-н., нечакана раззлаваўшыся, занадта гарачыцца'*); *якая муха ўкусіла* (разм. *'выказванне здзіўлення з прычыны незразумелых паводзін каго-н.'*); *пад мухай* (разм. *неадабр. 'у стане ап'янення'*). Пра ўпартага, капрызнага і наравістага чалавека кажуць: *з мухамі ў носе; мухі (муха) у носе; мець мух у носе*.

Амаль палова фразеалагізмаў, у якіх ужываецца зоасаматызм *хвост*, маюць негатывную афарбоўку, паколькі з хвостом звязаны праявы «дэманічнага, звярынага, сексуальнага і інш.» (Валодзіна 2001, 150): *круціць хвостом – праст. неадабр. 'легкадумна паводзіць сябе, гуляць з многімі'* (пра жанчыну); *віляць хвостом – праст. неадабр. '1) хітраваць, крывадушнічаць, ашукваць, 2) ліслівацю дамагацца чыёй-н. прыхільнасці'; завіляць хвостом – праст. неадабр. 'пачаць хітраваць, крывадушнічаць, ашукваць'; на хвост (на хвасце) станавіцца (стаць) – разм. неадабр. 'пагрозліва, варожа ставіцца да каго-н.' і інш.*

Певень «звычайна звязваецца з Сонцам, агнём, адсюль і яго сувязь з пажарамі» (Бе-

ларуская міфалогія 2004, 371) – *пускаць (падпускаць) чырвонага пеўня (певуна), чырвоны певень*, «“адлічвае час” на пераломе ночы і дня» (Беларуская міфалогія 2004, 370) – *да другіх пеўняў, да першых пеўняў, да трэціх пеўняў*.

Варона ў народным уяўленні – «увасабленне праствакаты, няўважлівасці, нерастаропнасці, нехлямяжасці» (Садоўская 2002, 10): *лічыць варон (разм. неадабр. '1) праяўляць няўважлівасць, рассяянасць, 2) упусту траціць час, гультаяваць, 3) марудзячы, прапускаць зручны момант'*; *лавіць варон (разм. неадабр. '1) рассяяна глядзець на што-н. з пустой цікавасцю, 2) быць няспрытным, непаваротлівым, прапускаць зручны момант'*; *страляць варон (разм. неадабр. '1) рассяяна глядзець на што-н. з пустой цікавасцю, 2) прапускаць зручны момант з-за няспрытнасці, непаваротлівасці'*).

Фразеаўтваральная актыўнасць зоаназоўнікаў залежыць таксама і ад іх сімвалічнага значэння, якое «падказвае» значэнне ўсяго фразеалагізма. Так, *баран* сімвалізуе «тупасць» (глядзець, уставіцца *як баран на новыя вароты – праст. 'нічога не разумеючы, тупа, разгублена'*); *варона* – «нехлямяжнасць» (*варона загуменная – праст. асудж. 'нерастаропны, нехлямяжны чалавек, разявака'*); *вош* – «цяжкае жыццё, выпрабаванні» (*свая вош укусіць (укусіла) – разм. 'каму-н. прыйдзеца непасрэдна самому сутыкнуцца з жыццёвымі клопатамі, адчуць жыццёвыя цяжкасці'*) і г. д.

Такім чынам, у фразеалагізмах сучаснай беларускай літаратурнай мовы, у якіх ужываюцца зоакампаненты, найбольш пашыраны назвы звяроў (у прыватнасці, капытных жывёл) і птушак. Да фактараў, ад якіх залежыць высокая фразеаўтваральная актыўнасць зоаназоўнікаў, адносяцца: 1) іх высокая частотнасць у мове; 2) полісемія; 3) працягласць існавання ў мове; 4) стылістычная нейтральнасць; 5) міфалагічная маркіраванасць.

Скарачэнні

ЭСБМ – Этымалагічны слоўнік беларускай мовы. Мн., 1980–2006. Т. II, III, V, VII, XI.

ЛІТАРАТУРА

Аксамітаў А.С. Беларуская фразеалогія ў граматычным, семантычным і функцыянальным аспектах // Слова беларускае. 3 гісторыі лексікалогіі і лексікаграфіі. Мн., 1994. С. 142–157.

- Беларуская міфалогія: Энцыкл. слоўнік. Мн., 2004.
- Буробин А.В. Национально-культурная специфика анималистической фразеологии русского языка: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. М., 1995.
- Валодзіна Т.В. Ці ёсць у чалавека хвост? (да праблемаў фразеалагічнай «анатоміі» беларусаў) // Актуальныя праблемы існавання мовы і гаворкі: Матэрыялы Міжнароднага навучнага канферэнса (Мінск, 30–31 кастрычніка 2001 г.): В 2 ч. Мн., 2001. Ч. 2. С. 150–152.
- Голяк С.В. Сербская і беларуская фразеалогія з зоокампанентам (залежнасці паміж асабнасцямі фразеалагізма і слова-кампанента): Автореф. дис. ... канд. филол. наук. Мн., 2003.
- Дэнгі А. Фразеалагізмы з анималістычным кампанентам у рускай мове: з пункту гледзення перадачаў інфармацыі: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. Мн., 2002.
- Іванова О.А. Залежнасці паміж словам і фразеалагічным абаротам (на матэрыяле рускіх і англійскіх фразеалагізмаў з назвамі прыродных з'яўленняў): Автореф. дис. ... канд. филол. наук. Мн., 2006.
- Кіпріянова А.А. Функцыянальныя асабнасці зомарфізмаў (на матэрыяле фразеалагіі і перамяненняў рускай, англійскай і французскай мов): Автореф. дис. ... канд. филол. наук. Краснадар, 1999.
- Коваль У.І. Народныя ўяўленні, павер'і і прыкметы: Давед. па ўсходнеславянскай міфалогіі. Гомель, 1995.
- Лепешаў І.Я. Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы: У 2 т. Мн., 1993.
- Лепешаў І.Я. У фразеалагічную скарбонку: Давед. Гродна, 2004.
- Мажэйка Н.С., Супрун А.Я. Частотны слоўнік беларускай мовы: Мастацкая проза. Мн., 1976.
- Малафеева Е.Р. Семантико-грамматычныя асабнасці фразеалагізмаў з імёнамі-зоонімамі ў сучаснай рускай мове // Семантико-грамматычныя асабнасці фразеалагізмаў рускай мовы: Межвуз. сб. наucz. тр. Челябинск, 1985. С. 63–69.
- Маслова В.А. Введение в лингвокультурологию: Учеб. пособие. М., 1997.
- Подольская Н.В. Собственное имя // Лингв. энцикл. словарь. М., 1990. С. 473–474.
- Садоўская А.Л. Фразеалагізмы з кампанентам арнітонімаў у беларускай мове: этналінгвістычны аспект: Аўтарэф. дыс. ... канд. філал. навук. Мн., 2002.
- Супранская А.В. Общая теория имени собственного. М., 1973.
- Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: У 5 т. Мн., 1977–1984. Т. 1–5.
- Шур В. Беларускія ўласныя імёны: Беларуская антрапаніміка і тапаніміка: Дап. для настаўнікаў. Мн., 1998.
- Яскевіч Н. Параўнальны аналіз семантычнай структуры заанімаў у беларускай і рускай мовах // Роднае слова. 2004. № 7. С. 27–30.

Паступіў у рэдакцыю 26.06.08.

Анастасія Васільеўна Рагаўцова – аспірант кафедры беларускай мовы МДУ імя А.А. Куляшова. Навуковы кіраўнік – доктар філалагічных навук, прафесар ГрДУ імя Я. Купалы М.А. Даніловіч.